

Получена: 17.10.2019 г.

Приета: 31.10.2019 г.

БЪЛГАРСКАТА АРХИТЕКТУРНО-СТРОИТЕЛНА ТРАДИЦИЯ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СГРАДИ С КИРПИЧ. КЛАСИФИКАЦИЯ И ПЛАНОВИ СХЕМИ

Т. Пейкова¹

Ключови думи: сгради, кирпич, традиция, планови схеми

РЕЗЮМЕ

В настоящата разработка се разглеждат сградите, при чието изпълнение е използван кирпич и са представени резултатите от извършени теренни проучвания в систематизиран вид. На първо място е изведена класификация на тези сгради, състояща се от четири класификационни групи. Във втора част на изследването е представена систематизация на прилаганите в традиционната българска практика планови схеми на сградите с безскелетна конструктивна система, с носещи зидани стени от кирпич. Систематизацията е съставена на база брой помещения, като в нея са включени сгради от различни функционални групи и с различна етажност.

1. Въведение

Глобалните екологични проблеми в днешно време са фактор, който налага да се взимат мерки в много направления на човешката дейност, едно от които е архитектурата. Способите за намаляване на вредите, които строителството оказва върху природата и методите за повишаване на екологичността му са различни, като могат да се групират в две направления – използване на нови технологии и похвати, и прилагане на доказали се във времето традиционни такива.

В световен мащаб има тенденция за преразглеждане и внедряване на традиционни строителни техники, в частност строителството с пръст и по-конкретно с кирпич. До тази тенденция се е достигнало поради осъзнаването на неговите добри екологични качества. Това течение в световен мащаб е довело до целенасочено проучване и изследване

---

¹ Теодора Пейкова, арх., кат. „Технология на архитектурата“, УАСГ, бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София, e-mail: teodora.peykova@gmail.com

на материала и технологията за прилагането му. В резултат на това са постигнати от една страна историческото документиране на съществуващите примери и от друга – научно изведени правила и норми, чрез които вече е възможно съвременното прилагане на тази строителна техника.

В България тази тенденция също навлиза постепенно, макар и с известно закъснение. Прилагането на традиционните архитектурни елементи, материали и композиционни похвати като вид устойчиви мерки в проектирането на сградите, може да намали влиянието на промените на климата [1]. Поради това в момента има интерес към строителството с естествени материали, като вид екологично строителство. Настоящото изследване е резултат от проведени теренни проучвания за установяване на наличието и характеристиките на строителството с кирпич, което е част от традиционната архитектурно-строителна практика в България.

2. Класификации на сградите изпълнени с участие на кирпич

Представената класификация е изведена на база на извършените теренни проучвания и резултатите от тях. Самите резултати са получени вследствие на систематизирането на данните от заснеманията и извършения анализ според предварително избраните класификационни признаци. Класификацията се дели на четири класификационни групи според основните класификационни признаци, това са: функция, планировъчни и обемно-пространствени характеристики, сградостроителни характеристики и фасадно оформление. Вследствие на анализа на резултатите са направени и изводи, касаещи отделните признаци и обобщаващи конкретната информация от изследването.

2.1. Функция

Според функцията сградите от традиционната ни практика, изпълнени с кирпич биват:

- жилищни;
- стопански;
- със смесено предназначение, в т.ч.:
  - жилищни и стопански функции;
  - жилищни и обществени функции.

Количественото разпространение на жилищните и стопанските сгради от кирпич е сходно. На по-късен етап, при навлизането на изпълненията с печени тухли в малките населени места, кирпичът се прилага предимно за стопански постройки. От сградите със смесени функции, често срещани са тези с жилищно и стопанско предназначение, а слабо застъпени и по-скоро единични примери са тези с жилищни и обществени функции.

2.2. Планировъчни и обемно-пространствени характеристики

2.2.1. Форма

Сградите изпълнявани с кирпич според формата на плана си се делят на такива с:

- проста форма – квадратна, правоъгълна, правоъгълна с ризалити;
- сложна форма – Г-образна, Т-образна и др.

При сградите, изпълнявани с кирпич преобладава правоъгълния план. След него по разпространение е Г-образният. Сложните планови форми, както и правоъгълната с резалити, са характерни предимно за жилищните сгради, а стопанските сгради са основно с проста правоъгълна форма на плана си.

2.2.2. Етажност

Според етажността си сградите с кирпич биват:

- едноетажни;
- етажни – на две и повече нива.

За етажните сгради с наличие на кирпич трябва да се направи едно уточнение – тъй като фокусът на изследването е технологията за изпълнение на стени от кирпич, трябва да се има предвид, че етажността на сградите представлява по-голям интерес когато материалът участва в изграждането на повече от един етаж. В останалите случаи сградата сама по себе си може да е етажна, но ако изпълнението с кирпич е проведено само в едно ниво, то по същество не се различава особено от това при едноетажните сгради. По-голям интерес представляват сградите, при които кирпичът е използван в повече от един етаж, тъй като тогава към стената от кирпич на най-долно ниво, към връзките между две стени разположени една над друга, както и при връзката стена-между-етажна конструкция се явяват по-сложни изисквания и проблеми за решаване. От тази гледна точка когато става дума за етажни сгради от кирпич в настоящото изследване ще се има предвид именно сгради, при които кирпичът участва в изграждането на повече от един етаж.

Сред традиционните примери изпълнени с кирпич едноетажните сгради са с най-широко разпространение. Има голямо наличие на етажни сгради, при които само едно от нивата е изпълнено посредством технологията с кирпич, но се срещат и множество примери на сгради със стени от кирпич във всички нива. Относно етажността на тези сгради – преобладават двуетажните изпълнения, триетажните постройки изпълнени по тази технология са по-скоро изключения и единични примери, а наличие на сгради с повече от три нива не е установено.

2.2.3. Вътрешни пространства на етажа

Според вида на вътрешните пространства в сградата разпределенията на сградите, изпълнени с кирпич са:

- едностранствени;
- многопространствени.

Едностранствени са самостройките с изцяло стопанско предназначение на един или два етажа. Едностранствени решения за едно от нивата се срещат и при сградите със смесени функции, при които на първо ниво предназначението налага необходимостта от по-голяма непреградена площ, а на следващите нива жилищното предназначение предполага разделяне на по-малки помещения.

2.3. Сградостроителна характеристика

2.3.1. Конструктивна система

- скелетна;

- безскелетна;
- комбинирана.

2.3.2. Носещи конструкции

- стени;
- подови конструкции;
- покривни конструкции.

Прилагането на кирпич не е широко разпространено и характерно при изграждането на подовите и покривните конструкции в образците от традиционната ни практика. Кирпичът се е използвал основно при изграждане на стенни конструкции.

Възможностите за влагане на кирпич в подовите и покривните конструкции са по-ограничени и се свеждат основно до прилагането му във вид на пълнеж. В стенните конструкции материалът може да се приложи или в скелетни стени като пълнеж или в безскелетни стени, където изпълнява и носещи функции.

2.4. Фасадно оформление

2.4.1. Покритие

- без финално покритие – неизмазани;
- с финално покритие – измазани:
  - глинена мазилка;
  - варова мазилка;
  - циментова мазилка;
  - с покритие от натрошена керамика (с или без финален пласт мазилка).

с. Климент

с. Кънчево

Фиг. 1. Фасади без финално покритие

с. Езерче

с. Тулово

с. Софрониево

с. Владимирово

с. Горно Съхране

с. Александрово

Фиг. 2. Фасади с финишно покритие

По-голямата част от сградите са били измазвани. Неизмазани са основно стопанските постройки. Жилищните сгради, а и част от стопанските, са измазвани с цел предпазване на зидарията от атмосферните влияния. В тези случаи мазилката е била предимно глинена или варова с глинен хастар и поради характера на материалите се е налагало те да се подновяват през известен период от време. В редица примери се забелязва, че когато не е правена поддръжка, мазилката се измива и зидарията остава видима. В тези

случаи въпреки, че зидарията е изложена директно на външни неблагоприятни условия, тя показва добра устойчивост и запазва целостта и якостта си за сравнително дълъг период (десетки години при наблюдаваните примери). Мазилките със съдържание на цимент, а също и оцветените такива са прилагани основно в по-големите населени места – по-големи села и градове.

2.4.2. Декорация

- без декоративно оформяне;
- с декоративно оформяне на:
  - пиластри;
  - корнизи;
  - релефни елементи;
  - рамки около отворите;
  - балконски парапети и конзоли.

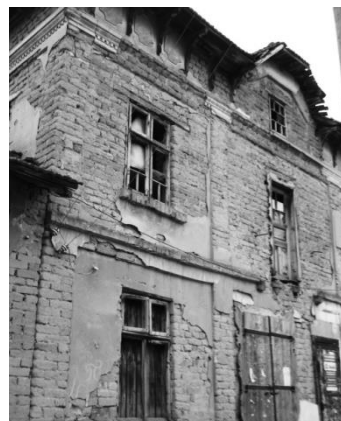
гр. Мизия

с. Тъжа

с. Ирник

с. Гиген

Фиг. 3. Декоративно оформление на фасадите

По-голямата част от сградите изпълнявани с кирпич имат просто фасадно оформление без декорации. Декоративно третиране на фасадите има предимно при сгради от по-големи населени места (големи села или градове). Тези сгради най-често са със симетрична фасадна композиция и с пиластри. Отношение към декорацията се отчита повече при етажни сгради, но се срещат и примери при едноетажните.

3. Планови схеми на сградите изпълнени с кирпич от традиционната българска практика

В настоящата част ще бъдат представени резултатите от теренни проучвания, на базата на които е съставена една систематизация (основна функционална типология) на сградите изградени с кирпич и по-конкретно на тези с безскелетна конструктивна система.

вид	брой помещ.	планова схема	функция на сградата	брой надземни етажи
1	1		стопански сгради	1
				2
2	2		стопански сгради	1
				2
3	2		жилищни сгради	1
4	3		жилищни сгради	1
5	3		жилищни сгради	1
6	3		жилищни сгради	1
				2
7	4		жилищни сгради	1
8	4		жилищни сгради	1
				2
9	5		жилищни сгради	2

Фиг. 4. Видове планови схеми

Конструктивната система се характеризира и определя от вида на носещите конструктивни елементи и тяхното свързване. Тя е съвкупността от взаимосвързани конструктивни елементи – вертикални, хоризонтални и наклонени, които като единна система осигуряват здравината и устойчивостта на сградата. Прието е конструктивната система да се определя главно по вида на вертикалните носещи елементи. В зависимост от това различаваме следните видове: безскелетна, скелетна и комбинирана конструктивна система [2].

За изследването на традиционното строителство с кирпич от сградостроителна гледна точка по-голям интерес представляват именно сградите с безскелетна конструктивна система, където вертикалните носещи елементи са безскелетни зидани стени от кирпич. Това се дължи на завишените изисквания и особености, които се явяват при стената и изграждащият я материал при това изпълнение – изисквания освен за топло- и звукоизолация също и за носимоспособност, както и по-специфични връзки на стената с останалите елементи на сградата (подова и покривна конструкция), специфики при оформянето на отвори и т.н.

Конструктивната и строително-конструктивната система оказват пряко влияние върху планировъчното и обемно-пространственото решение на сградата. Известен факт е, че безскелетната конструктивна система не дава достатъчно възможности за композиционна и конструктивна гъвкавост както по отношение на разпределението, така и за решението на външния обем [3]. Направената тук систематизация има за цел да покаже различните вариации на планови схеми и тяхното развитие при сгради с тази строително-конструктивна система при традиционното строителство.

3.1. Планова схема 1 – Стопански сгради с едно помещение на етаж

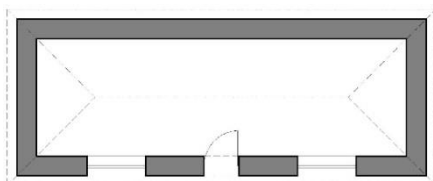
Сградите от този вид са със стопанско предназначение и са едностранствени, т.е. с едно помещение на етаж, като се срещат едноетажни и двуетажни примери. Планът е с форма на издължен правоъгълник, където едната страна е поне два пъти по дълга от другата. Тези сгради имат един вход, а отворите за прозорци са малко на брой и с неголеми размери, като много рядко са остъклени, в повечето случаи или са оставени само като отвори в стената или имат просто устроени дъсчени капаци. Нивото в сградата е същото като това на прилежащия на входа терен, а подът е с трамбована земна настилка (уплътнена глинена почва). Покривът на този вид сгради в повечето случаи е двускатен, но се срещат три- и четирикатни решения.

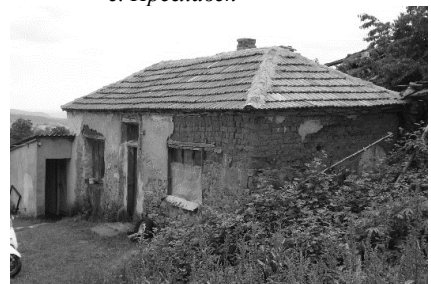
с. Летница

с. Преславен

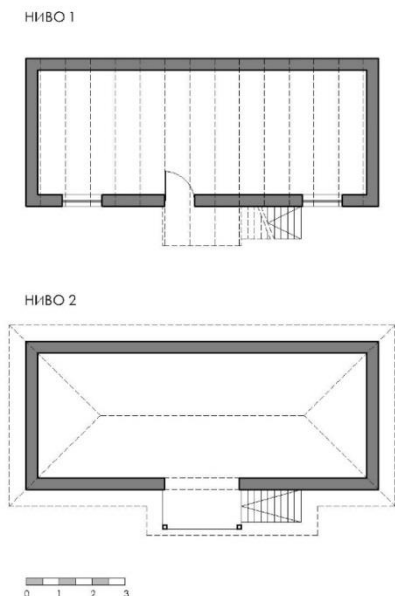
с. Багрилци

Фиг. 5.1. Планова схема 1 – Стопански сгради с едно помещение – на един етаж

Когато сградата е на два етажа достъпът до второ ниво е вътрешен или външен, реализиран посредством дървена стълба. Прозорци или отвори за осветяване и проветряване има обикновено и на двата етажа, като в повечето случаи на второ ниво има и един по-голям отвор на дългата фасада, който понякога е дублиран и на първо ниво.

Този вид е най-разпространен сред сградите със стопанско предназначение, като по-често се срещат едноетажните решения.

с. Смолянци

Фиг. 5.2. Планова схема 1 – Стопански сгради с едно помещение – на два етажа

3.2. Планова схема 2 – Стопански сгради с две помещения на етаж

с. Бориславци

с. Бориславци

Фиг. 6.1. Планова схема 2 – Стопански сгради с две помещения – на един етаж

Сградите от този вид са с правоъгълна форма на плана и както при предходния вид едната страна е по-дълга от другата. И двете помещения са със стопанско предназначение, като в повечето случаи на първо ниво те имат отделни входи. Отворите за

прозорци са като при предходния вид – най-често оставени като отвори във фасадата, с просто устроени дървени капаци или, в редки случаи, с остъкляване. Нивото вътре в сградата е наравно с това на прилежащия терен. Покриването се осъществява с дву- или четирикатни покриви, но се срещат примери и с трискатни такива.

Когато сградата е на два етажа на първо ниво по-често има един вход, а достъпът до второто помещение е вътрешен. Второ ниво е достъпно посредством вътрешна или външна дървена стълба. Прозорци или отвори за осветяване и проветряване обикновено има и на двата етажа, като често на второ ниво има и един по-голям отвор, обикновено на дългата фасада.

с. Трифоново

с. Славотин

Фиг. 6.2. Планова схема 2 – Стопански сгради с две помещения – на два етажа

3.3. Планова схема 3 – Жилищни сгради с две помещения на етаж

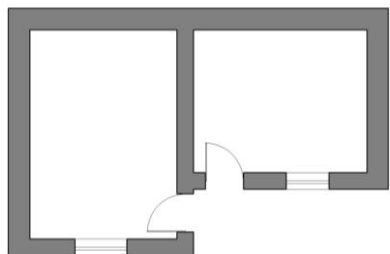
Формата на плана при този вид сгради е Г-образна. Двете помещения, които съставляват плановата схема, обикновено са с отделни входове към обща външна площадка. Жилищните помещения са издигнати спрямо нивото на прилежащия терен, като денивелацията се преодолява чрез едно или няколко външни стъпала. Покриването се осъществява с многоскатни покриви.

Това е най-опростената планова схема при жилищните сгради и се среща по-рядко в сравнение с другите видове. При направеното изследване са открити само едноетажни примери с такава планировка.

3.4. Планова схема 4 – Жилищни сгради с три помещения на етаж – несиметрична схема и отделни входове

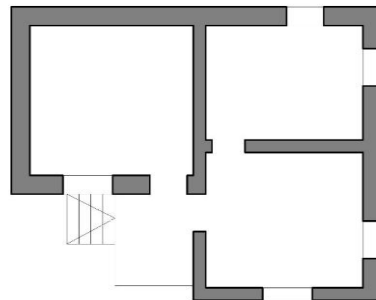
Този вид до голяма степен наподобява планова схема 3, с тази разлика че габаритите на сградата тук са увеличени, което е позволило разделянето на по-голямото помещение на две отделни, посредством преградна стена, която както останалите е безскелетна (зидана) от кирпич. Едно от новообразуваните помещения е достъпно само отвътре. Останалите характеристики на този вид сгради са същите – Г-образна форма на плана, два отделни входа от обща външна площадка, нивото в сградата е издигнато спрямо това на прилежащия терен, подходът към входовете и площадката е решен с външни стъпала и покривът е многоскатен.

Тази планова схема също не е често срещана при традиционните изпълнения на сгради с носещи стени от кирпич, но представлява стъпка в развитието на жилището изградено с тази строително-конструктивна система.

с. Полски градец

Фиг. 7. Планова схема 3 – Жилищни сгради с две помещения

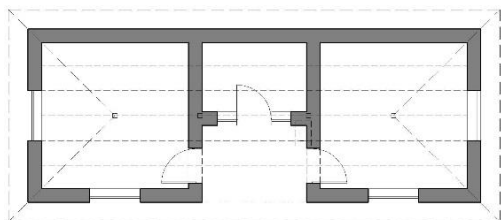

с. Поляна

Фиг. 8. Планова схема 4 – Жилищни сгради с три помещения

3.5. Планова схема 5 – Жилищни сгради с три помещения на етаж – симетрична схема и отделни входи

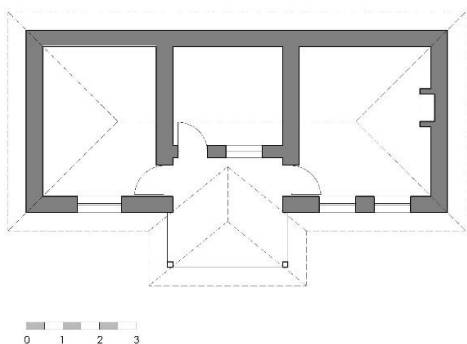
Сградите от този вид имат три помещения с отделни входи от външна площадка. Помещенията са едно до друго, като средното е стеснено спрямо късата страна на сградата, така че образува ниша, където се намира входната площадка, която изпълнява роля на външно открито преддверие. Тази зона е покрита с покрива на сградата, като в някои случаи е издължена напред, заедно с изнасяне на покривната конструкция. От външната площадка се влиза в трите помещения посредством отделни входи, липсват вътрешни връзки между помещенията. Нивото в сградата, в т.ч. и нивото на външната площадка е издигнато спрямо прилежащия терен и достъпът се осъществява посредством външни стъпала – от 1 до 3 броя. Покривът при този вид сгради е четирискатен (фиг. 9.1) или многоскатен (фиг. 9.2), когато има изнасяне напред на входната площадка и навес над нея. Този вид сгради се срещат само във вариант на едноетажни.

с. Драганово

Фиг. 9.1. Планова схема 5 – Жилищни сгради с три помещения – симетрична схема и външни входи

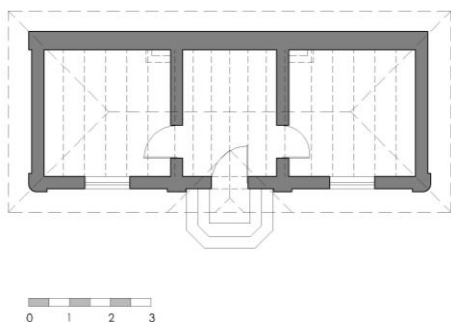

с. Горна махала

Фиг. 9.2. Планова схема 5 – Жилищни сгради с три помещения – симетрична схема и външни входи

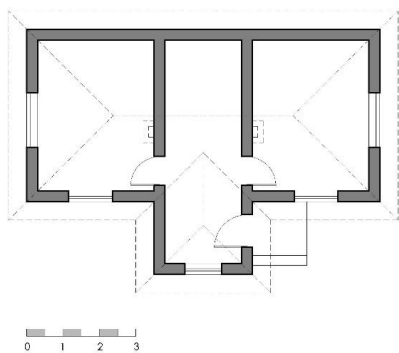
3.6. Планова схема 6 – Жилищни сгради с три помещения на етаж – симетрична схема и един вход

Сградите от този вид имат един вход към помещение, което изпълнява роля на входно преддверие и дава достъп до две стаи, разположени симетрично от двете му страни. Тази планова схема наподобява предходната, като основната разлика е че средното помещение е издължено и включва в обема си и външната площадка от планова схема 5, като по този начин помещението придобива и функцията на входно и разпределително пространство. Преддверието често няма прозорец, а двете стаи са с по един или максимум два прозореца. Планът е симетричен, обикновено с правоъгълна форма, а в някои случаи Т-образна, когато преддверието е по-издължено. Сградите от този вид са издигнати спрямо терена и са достъпни посредством външна площадка с 2 – 3 стъпала. В някои случаи има сутерен и тогава диференциалните стъпала са повече. При този вид сгради покривът е четирискатен или многоскатен.

с. Летница

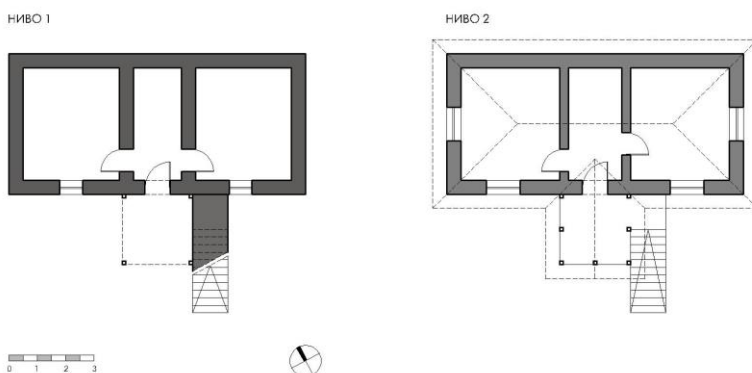
Фиг. 10.1. Планова схема 6 – Жилищни сгради с три помещения – симетрична схема и един вход – на един етаж

с. Арчар

Фиг. 10.2. Планова схема 6 – Жилищни сгради с три помещения – симетрична схема и един вход – на един етаж

Когато сградата е на два етажа достъпът до второ ниво е или посредством вътрешна дървена стълба или чрез външна стълба – дървена или каменна. Често прозорците на втори етаж са повече и/или по-големи от тези на първи етаж.

с. Студено Буче

с. Студено Буче

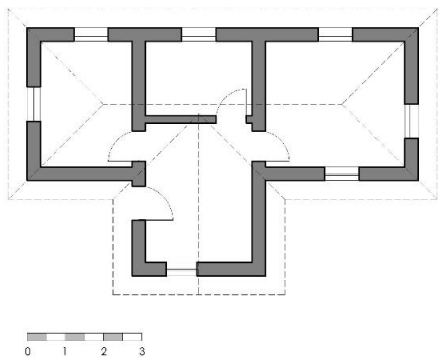

с. Вълчитрън

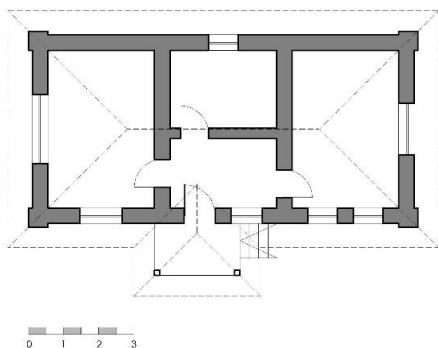
Фиг. 10.3. Планова схема 6 – Жилищни сгради с три помещения – симетрична схема и един вход – на два етажа

3.7. Планова схема 7 – Жилищни сгради с четири помещения на етаж – симетрична схема и един вход

Сградите от този вид представляват доразвиване на предходния вид, при което помещението в средата е разделено на две и по този начин се сформират две независими пространства с отделни функции – за входно преддверие и за други нужди (в повечето случаи нежилни). Развитие спрямо предните видове се отбелязва и поради по-честото наличие на сутерен. Неговото разпределение повтаря това на основното ниво, стените му са от каменна зидария, а входът му е външен, разположен на под входа на горното ниво. Друга особеност е усложняването на покрива, той в повечето случаи е многоскатен. Формата на плана е Т-образна поради изнасянето на входното преддверие напред спрямо предната фасада или правоъгълна, когато преддверието е прибрано навътре и е с по-малки размери. Покривът и в двата варианта има изнасяне, което му придава Т-образна форма в план, като в единия случай това е продиктувано от формата на сградата, а в другия – това изнасяне служи за покриване на външната площадка пред входа. Всички помещения имат прозорци, като по-малките от тях, които са в средата на разпределението са с по един прозорец, а по-големите – с по два, в някои случаи и с три прозореца. Сградите от този вид са срещани само с един надземен етаж.

с. Смирненци

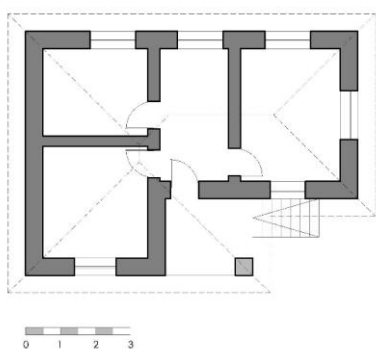
с. Софрониево

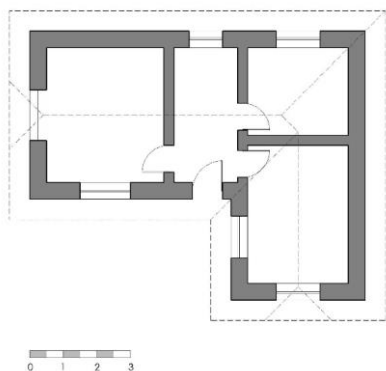
Фиг. 11. Планова схема 7 – Жилищни сгради с четири помещения – симетрична схема и един вход

3.8. Планова схема 8 – Жилищни сгради с четири помещения на етаж – асиметрична схема и един вход

Това е най-развитият вид планова схема при едноетажните сгради с носещи стени от кирпич. Обикновено тези сгради са по-големи по площ в сравнение с предходните видове и имат асиметрична планова схема с Г-образна форма. Това са жилищни сгради с входно преддверие и три отделни помещения, едно от които е разположено от едната страна на преддверието, а другите две – от другата му страна. Достъпът до трите помещения е вътрешен – от входното преддверие. Пред входа на сградата има външна площадка, която обикновено е покрита и е достъпна посредством външни стъпала (поне три на брой), тоест нивото на първи надземен етаж при сградите от този вид винаги е по-високо спрямо това на терена. В повечето случаи сградата има сутерен, чийто вход е разположен под входната площадка и разпределението му повтаря това на горния етаж, но стените са от каменна зидария за разлика от тези на надземното ниво, които са безскелетни зидани стени от кирпич. Най-често всяко помещение има по един прозорец, а понякога по-големите имат и по два, в много редки случаи – три, също по-рядко се среща преддверието да е решено без прозорец. Покривът на сградите от този вид е многоскатен, обикновено с Г-образна в план форма, а в някои случаи в зависимост от покриването на външната площадка и с по-сложна форма и конфигурация на скатовете.

с. Горна махала

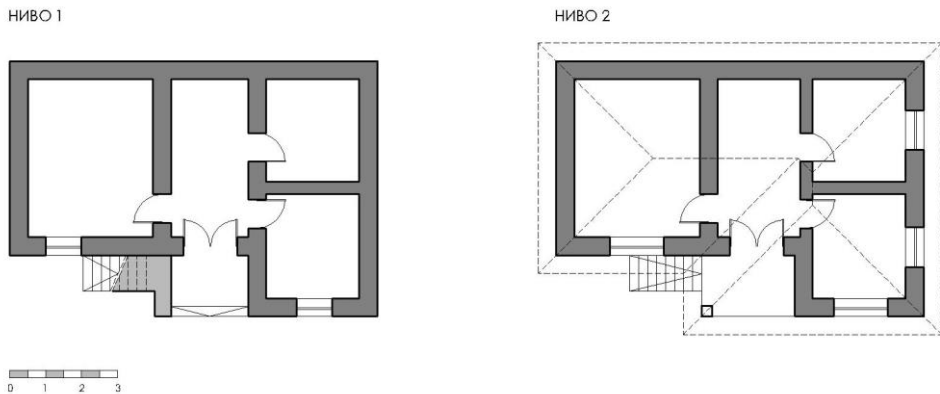

с. Расово

Фиг. 12. Планова схема 8 – Жилищни сгради с четири помещения – асиметрична схема и един вход – на един етаж

Когато сградата е на два надземни етажа разпределението на първо и второ ниво е еднакво. Подът на първи етаж е или наравно с терена или малко по-ниско, при което влизането се осъществява с от едно до три външни стъпала. Достъпът до второ ниво е външен, решен посредством каменна стълба и външна площадка. Подходът към първи етаж се осъществява под площадката и входовете на двата етажа са един над друг. Външната площадка пред входа на втори етаж в повечето случаи е покрита от покрива на сградата. Това покриване в някои примери е реализирано посредством чупка в плана на покрива, която следва контура на площадката, а в други примери, когато площадката е изравнена с контура на сградата, покривът запазва Г-образната форма на плана си. Често прозорците на първо ниво са по-малко на брой и/или с по-малки размери от тези на второ ниво.

с. Медникарово

с. Медникарово

с. Виница

Фиг. 13. Планова схема 8 – Жилищни сгради с четири помещения – асиметрична схема и един вход – на два етажа

3.9. Планова схема 9 – Жилищни сгради с пет помещения на етаж – симетрична схема

Този вид сгради са най-големи по площ спрямо останалите видове, имат симетрична планова схема с правоъгълна, близка до квадрат форма на плана. По-големите габарити на тези сгради се дължат на по-големия брой помещения на етаж, в т.ч. едно

преддверие и четири еднакви и неголеми по размери стаи. Преддверието е с издължена форма, като коридор и се намира в центъра на разпределението, а от двете му дълги страни симетрично са разположени по две помещения. Стаите имат по един или два прозореца. В направеното изследване този вид сгради се срещат само във вариант с два надземни етажа. Входът за първи етаж е на нивото на терена, по-рядко подът на етажа е издигнат по-високо. Достъпът до втори етаж в някои случаи е външен, посредством стълба и площадка, в други случаи е решен вътрешно. Покривът при този вид сгради е четири-скатен. Фасадите са решени симетрично и обикновено са с декоративно оформление.

с. Манолово

с. Дренов

Фиг. 14. Планова схема 9 – Жилищни сгради с пет помещения – симетрична схема

4. Заключение

Направената систематизация на плановете схеми на сгради с безскелетни носещи стени от кирпич има значение в няколко направления. От една страна изследването има стойност като едно историческо документиране на съществуващите примери от традиционната ни практика изпълнени по конкретната технология. Също така систематизацията на отделните видове планови схеми показва развитието на този тип сгради, от тяхната най-проста форма до най-усложнената, която е достигната при този вид изпълнения, т.е. с носещи безскелетни стени от кирпич. От друга страна проучването на плановете схеми при този вид строително-конструктивна система може да служи за съпоставяне с други видове, например със сгради с безскелетна конструктивна система с носещи стени от каменна зидария или зидария от печени тухли.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Кутова, Г.* Промените в климата и устойчивата архитектура. // Годишник на УАСГ, 2014, 46 (1): 257-262, ISSN 1310-814X.
2. *Ангелов, М.* Архитектурни конструкции. Техника, С., 1996.
3. *Попов, Хр.* Тектоника и конструкции на архитектурното наследство в България. Техника, С., 1972.

BULGARIAN ARCHITECTURAL AND STRUCTURAL TRADITION OF BUILDINGS CONSTRUCTED WITH ADOBE. CLASSIFICATION AND PLAN SCHEMES

T. Peykova¹

Keywords: buildings, adobe, tradition, plan schemes

ABSTRACT

The present study explores the buildings in which adobe was used and presents the results of the field studies carried out in a systematic manner. First, a classification of these buildings is presented, consisting of four classification groups. The second part of the study presents a systematization of the plane schemes of buildings with bearing adobe walls applied in the traditional Bulgarian practice. The systematization is based on the number of rooms and includes buildings of different functional groups and with different number of floors.

---

¹ Teodora Peykova, Arch., Dept. „Technology of Architecture”, UACEG, Sofia
e-mail: teodora.peykova@gmail.com